

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет журналістики реклами та видавничої справи
Кафедра журналістики реклами та медіакомунікацій

Силабус вибіркової навчальної дисципліни

«Журналістика відкритих даних»

Обсяг	3 кредити ЄКТС. Загальна кількість годин 90. Очна форма навчання: лекції 16 годин, практичні заняття 14 годин, самостійна робота 60 годин.
Семестр, рік навчання	
Дні, час, місце	Відповідно до розкладу
Викладач (-і)	Христина Олександрівна ЯНАК , викладач кафедри журналістики реклами та медіакомунікацій
Контактний телефон	+380968292894
Е-mail	k.yanak@onu.edu.ua
Робоче місце	Французький бульвар, 24/26, кабінет № 74 (третій поверх)
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація між викладачем та студентами на курсі може здійснюватися через:

Е-mail – для офіційних повідомлень, надсилання матеріалів та завдань через старосту групи/курсу.

Google Classroom – для організації навчального процесу, завдань і матеріалів.

Телефон – для екстрених ситуацій або консультацій.

Очні зустрічі – лекції, семінари, консультації, індивідуальні чи групові обговорення за попередньою домовленістю.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення дисципліни «Журналістика відкритих даних» є робота журналіста з відкритими джерелами, зокрема державними реєстрами, базами даних, статистичними ресурсами, а також застосування інструментів аналізу та візуалізації даних для створення публікацій.

Пререквізити:

- **Журналістська етика та медіакритика** (розуміння журналістських стандартів, роботи з джерелами інформації).

- **Проблематика ЗМІ: політична** (аналіз політичного контексту, вплив політичних процесів на медіа, виявлення інформаційних маніпуляцій).
- **Журналістський фах: жанрологія (аналітичні жанри)** (визначення актуальності та суспільної значущості теми, формулювання тез, аналіз даних, логічна структура тексту).

Постреквізити:

- **ВК 13: Розслідувальна журналістика** (робота з відкритими реєстрами, викриття корупційних схем).
- **ВК 01: Збір інформації у журналістиці** (методи збору та обробки інформації, робота з джерелами, створення контенту на основі отриманих даних).

Мета навчальної дисципліни: ознайомити здобувачів із основними методами збору, аналізу та візуалізації відкритих даних для створення журналістських матеріалів.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення з історією розвитку журналістики відкритих даних: світовий та український досвід.
- набуття практичних навичок роботи з державними реєстрами, базами даних та статистичними ресурсами;
- вивчення методів візуалізації даних для створення інформативних журналістських матеріалів;
- дослідження практик журналістики даних у світовому та українському контексті.

Очікувані результати.

У результаті вивчення даного курсу здобувач повинен

знати:

- основні принципи та історію розвитку відкритих даних у світовому та українському контексті.
- джерела відкритих даних: державні реєстри, бази даних, статистичні ресурси.
- методи збору, перевірки та аналізу даних для журналістських матеріалів.
- основи візуалізації даних та їх ефективного застосування в журналістиці.
- практики та етичні аспекти роботи з відкритими даними.

вміти:

- знаходити, отримувати та інтерпретувати відкриті дані з державних реєстрів, баз даних і статистичних джерел.
- аналізувати великі обсяги даних, виявляти закономірності та робити висновки для створення журналістських розслідувань.
- створювати візуалізації (графіки, діаграми, карти) для підсилення журналістських матеріалів.
- дотримуватися етичних стандартів та принципів роботи з відкритими даними.
- застосовувати практики журналістики даних для підготовки якісних та інформативних матеріалів.

ОПИС КУРСУ

Форми навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та семінарських / практичних (14 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.).

Методи навчання

Словесні – лекція, пояснення.

Наочні – ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації).

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Історія розвитку та впровадження відкритих даних: зародження, ключові етапи, роль журналістики даних у цифрову епоху.

Тема 2. Джерела відкритих даних: державні реєстри, бази даних, статистичні ресурси.

Тема 3. Візуалізація відкритих даних: інструменти та підходи.

Тема 4. Практичні кейси та застосування відкритих даних у журналістиці.

Перелік рекомендованої літератури

Основна

1. «Довідник із поганих даних» від Quartz. *Texty.org.ua*. 2018. URL: <https://texty.org.ua/archive-books/90212/dovidnyk-iz-pohanykh-danykh-vid-quartz90212/> (дата звернення 07.03.2025)
2. Журналістика даних: посібник. *Texty.org.ua*. 2012. URL: <https://texty.org.ua/archive-books/40161/zhurnalistyka-danykh-posibnyk-40161/> (дата звернення 07.03.2025)
3. Кулик Л. Відкриті реєстри та бази даних України. *Prozorro: Інфобокс*. 2019. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/perelik-vidkritih-reyestriv-ta-baz-danih-ukrajini> (дата звернення: 08.03. 2025)
4. План дій з реалізації принципів Міжнародної хартії відкритих даних. *Дія: Державні послуги онлайн: вебсайт*. URL: <https://data.gov.ua/pages/plan-dii-z-priednannia-odc> (дата звернення: 06.11.2024)
5. Теми і курси. *Дія. Відкриті дані: вебсайт*. URL: <https://diia.data.gov.ua/info-center> (дата звернення: 02.08.2024)
6. Bradshaw P. 10 principles for data journalism in its second decade. Online Journalism Blog: website. 2017. URL: <https://onlinejournalismblog.com/2017/08/07/10-principles-for-data-journalism-in-its-second-decade/> (дата звернення: 21.09.2024)
7. Connor P. Series: Open Data 101. The history and principles of open data. Part 1. URL: <https://apolitical.co/solution-articles/en/open-data-101-the-history-and-principles-of-open-data-part-1> (дата звернення: 15.09.2024)
8. Dietrich D., Gray J., McNamara T. What is Open Data? The Open Data Handbook. Cambridge: Open Knowledge Foundation, 2012. URL: <https://opendatahandbook.org/guide/en/what-is-open-data/> (дата звернення: 15.09.2024)

Додаткова

1. Борман К. Організація даних у таблицях. 2018. *Texty.org.ua*. URL: <https://texty.org.ua/archive-books/87136/karl-broman-orhanizatsija-danykh-u-tablytsjakh-87136/> (дата звернення: 08.03.2025)
2. Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану: Постанова КМУ від 12. 05. 2022 №263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.10. 2024)
3. Візуалізація даних. Навчальні відео. Український центр суспільних даних. 12.04.2016. URL: <https://socialdata.org.ua/vizualizaciya-danikh-kartografiya/> (07.03.2025)
4. Закон України Про інформацію від 23.07.2023. URL: <http://surl.li/hzcdnx> (дата звернення: 15.10. 2024)
5. Закон України Про правовий режим воєнного стану від 27.07.2024. URL: <http://surl.li/mezank> (дата звернення: 15.10. 2024)
6. Ковальчук А., Ханжин В., Кудлатський Я. Економічний потенціал відкритих даних для України. Київська школа економіки. 2018. С. 16 – 18. URL: https://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2019/03/TAPAS_OD_2018.pdf (дата звернення: 15.09.2024)

Електронні інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/ua/elektronnaya-biblioteka/>
2. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://biblioteka.od.ua/>
3. Одеська обласна універсальна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua/>
4. Офіційний сайт факультету журналістики, реклами та видавничої справи. URL: <http://fj.onu.edu.ua/library/>

ОЦІНЮВАННЯ

Максимальна оцінка за курс – 100 балів. Всього здобувач має змогу отримати 70 максимальних балів в ході практичних занять (14 занять по 5 балів). 30 балів відводиться на підсумковий контроль у формі заліку.

Під час заліку оцінці підлягатиме:

1. Представлений здобувачем власний журналістський матеріал, що був створений на основі роботи з відкритими даними (15 балів).
2. Усна відповідь на запитання (з переліку питань для підсумкового контролю) (15 балів).

Загальна оцінка виставляється за сумою результатів поточного (в ході практичних занять) та підсумкового контролю.

Самостійна робота студентів.

Самостійна робота студентів з дисципліни «Журналістика відкритих даних» передбачає:

- Підготовку до лекції та практичного заняття:
 - Аналіз відкритих джерел (державних реєстрів, баз даних, статистичних ресурсів).
 - Підготовку коротких аналітичних звітів, моніторингу за заданими темами.
 - Виконання практичних завдань з обробки та візуалізації даних.
 - Ознайомлення з кейсами журналістських розслідувань, що використовують відкриті дані.
- Розробка та написання власного журналістського матеріалу, що базується на відкритих даних.
- Підготовку до заліку (відповіді на запитання підсумкового контролю, опрацювання теоретичних матеріалів).

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Під час сесії:

Необхідно дотримуватися встановлених у розкладі термінів складання сесії. Перескладання здійснюється згідно з положенням «Про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І. І. Мечникова». URL: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/polo_z-org-kontrol_2022.pdf

Під час практичних занять:

- Усі завдання мають бути здані вчасно, відповідно до встановленого графіка.
- Завдання, здані із запізненням понад 3 дні, не приймаються без поважних причин. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%).
- Перескладання можливе за попередньою домовленістю з викладачем під час консультаційних годин.

Політика щодо академічної доброчесності:

Регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова». URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/acad_council/po_lozhenn_yaantiplagiat-2021.pdf

Плагіат, фабрикація даних, підробка інформації, списування та використання чужих матеріалів без належного цитування є порушенням академічної доброчесності. Виявлений плагіат або порушення правил доброчесності тягне за собою зниження оцінки за відповідне завдання.

Політика щодо відвідування та запізнень:

Відвідування практичних занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись онлайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу

імені І. І. Мечникова»URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-osvit-process_2022.pdf

Мобільні пристрої:

Використання смартфонів, планшетів та ноутбуків дозволяється лише за наявності відповідної вимоги в навчальному завданні (робота з відкритими даними, візуалізація, онлайн-ресурси).

Поведінка в аудиторії:

Очікується активна участь у заняттях, взаємоповага до викладача та одногрупників.

Обговорення теми заняття та конструктивна критика вітаються, але перебивати викладача чи інших здобувачів заборонено.